

✧ **Angela Bidu Vrănceanu**, *Câmpuri lexicale din limba română. Probleme teoretice și aplicații practice*, Editura Universității din București, București, 2008, 324p.

Lucrarea doamnei profesor Angela Bidu Vrănceanu intitulată *Câmpuri lexicale din limba română. Probleme teoretice și aplicații practice* și apărută la Editura Universității București în 2008, își propune, prin analiza practică a unor fragmente din lexicul limbii române (numite *câmpuri lexicale*) să demonstreze, pe de o parte, actualitatea unor principii teoretice și metodologice, iar pe de altă parte, să trateze diferite direcții de aplicare a rezultatelor obținute.

După cum ne indică și titlul cărții, autoarea aprofundează prin exercițiu informația teoretică îmbinând teoreticul cu practicul. Aspectele care compun partea teoretică a lucrării abordează de la nivelul ultimelor informații bibliografice concepte și principii fundamentale ale semanticii lexicale. Din bogata bibliografie consultată de autoare spicuiem câteva titluri:

a. *lucrări*: Christian Touratier, *La sémantique* (2004), Aino Niklas-Salminen, *La lexicologie* (2003), Marie Françoise Mortureux, *La lexicologie entre langue et discours* (1997), Camelia Stan, *Gramatica numelor de acțiune din limba română actuală* (2003), Moeschler, J. și A. Auchlin, *Introduction à la linguistique contemporaine* (2000).

b. *articole*: Mihaela Mancaș, „Lexicul afectivității în limbajul poeziei neo și postmoderne” (2007), Soica G., „Vocabularul afectivității. Reconsiderare din perspectiva unor cuvinte din limba română veche” (2006).

Structural, lucrarea este alcătuită din patru părți organizate astfel:

Partea I, intitulată *Principii de analiză semantică*, introduce și definește, încă de la început, obiectul investigației, anume conceptul de *câmp*:

„Lexicul sau vocabularul românei contemporane se remarcă prin cantitatea mare a unităților care îl alcătuiesc, ceea ce obligă la segmentări ale obiectului de cercetare. Necesitatea segmentării ansamblului lexical conduce la preferința pentru conceptul de câmp ca fragment acceptabil din punct de vedere cantitativ. Segmentarea lexicului și repartizarea lui în câmpuri trebuie făcută după anumite principii, prin respectarea unor proprietăți comune de către unitățile lexicale grupate împreună într-un câmp.” (p.15)

Se afirmă de la bun început preferința (în cadrul lucrării de față) pentru denumirea de *câmp lexical*, considerată echivalentă cu cea de *câmp semantic* sau *lexico-semantic*. În viziunea autoarei, *câmpul lexical* este

„înțeles ca subansamblu subordonat ansamblului lexical al limbii române, interpretat ca o paradigmă sau o sumă de paradigme lexico-semantice.” (p.17,18).

Alte aspecte abordate vizează familiarizarea cititorului cu o serie de concepte precum cele de *lexem*, *sem*, *semem* și *arhisemem*. De asemenea, se discută despre metoda analizei semice sau componentiale ca metodă de descriere a sensului lexical. Un alt aspect vizează interdependența dintre semantică și lexicografie precum și rolul contextului în dezambiguizarea semantică.

Partea a II-a privește câmpurile lexicale din perspectivă teoretică vizând:

a. conceptul de *câmp lexical*

b. tipologia câmpurilor: câmpuri morfosemantice (derivative), câmpuri asociative (analogice), câmpuri de desemnare (Mortureux), câmpuri actanțiale (J. Picoche)

c. istoricul conceptului de *câmp*

d. relația de hiponimie în cadrul câmpurilor lexicale

e. relația lingvistic și extralingvistic în câmpurile lexicale

Partea a III-a dezbate problema câmpurilor lexicale din română nu înainte de a le clasifica în :

a. *câmpuri lexicale concrete* unde se includ nume de rudenie, denumirile animalelor domestice, denumirile animalelor sălbatice, denumirile locuinței, denumirile instituției, termeni cromatici, denumirile fenomenelor sonore;

b. *câmpuri abstracte* care cuprind nume de afecte.

Ultimul capitol privește o valorificare mai eficientă a definițiilor lexicografice după modele de interpretare a sensului. O altă direcție (care anticipează semantica contrastivă) privește comparația aceluiași câmp cu cel corespunzător din alte limbi. Astfel, se analizează câmpul numelor de rudenie în diverse limbi și câmpul numelor de culori în română, franceză și engleză. În același ultim capitol, autoarea se ocupă de analiza manualelor școlare asupra cărora operează o serie de corecturi importante și oferă sugestii pertinente pentru învățarea lexicală.

Lucrarea doamnei profesor Angela Bidu Vranceanu se constituie într-o lectură complexă, o carte care se citește cu creionul în mână și care se adresează unui public larg alcătuit în mare parte din filologi (incluzând aici studenți, masteranzi, doctoranzi, profesori din învățământul preuniversitar și universitar) și tuturor aceluia care ar trebui să scrie și să vorbească corect românește.

Cenac Oana Magdalena, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați

* * *

✧ **DICTIONARIUM VALACHICO-LATINUM. Primul dicționar al limbii române.** Studiu introductiv, ediție, indici și glosar de Gh. Chivu, București, Editura Academiei Române, 2008. 391 p.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” din București a editat, în cadrul unui proiect de publicare a monumentelor scrisului vechi românesc, un volum consacrat primului dicționar original cu baza română, intitulat *Dictionarium valachico-latinum*, care se alătură ediției primei gramatici a limbii române, scrisă în latină, *Institutiones linguae valachichae*, tipărită prin grija aceleiași instituții la Editura Academiei Române.

Numit de-a lungul timpului, de la descoperirea lui de către B.P.Hasdeu, în 1871, în biblioteca de la Pesta, *Anonymus Lugoshiensis*, apoi *Anonymus Caransebesiensis*, și mai aproape de zilele noastre, *Anonymus Banatensis*, manuscrisul dicționarului a fost în atenția unor importanți filologi din sec. al XX-lea, Grigore Crețu, Nicolae Drăganu, Francisc Király, preocupați de paternitatea scrierii, datarea și localizarea manuscrisului.

Actuala ediție științifică a manuscrisului aflat la Biblioteca Universității „Eötvös Loránd” din Budapesta, a fost realizată, după o muncă de cercetare de aproape două decenii, de profesorul Gh. Chivu de la Universitatea din București. Prezența unor nume de primă mărime în filologia și lingvistica din România, Lucia Wald, Cristina Halichias și Alexandru Mareș, în calitate de referenți oficiali, garantează calitatea deosebită a ediției.

Studiul filologic și studiul lingvistic asigură cititorului informația detaliată asupra existenței manuscrisului și a importanței lui pentru istoria culturii scrise românești. În urma analizei bibliografice a textului și prin apelul la critica internă, cercetătorul stabilește punctul său de vedere asupra localizării – zona Caransebeșului; asupra datării – alcătuit în jurul anului 1650, contemporan cu prima versiune românească a *Lexiconului* lui Pamvo Beránda, transcris de Mardarie Cozianul (1649), fapt ce probează circulația modelelor culturale în spațiul românesc în cursul secolului al XVII-lea și existența, în Banat, a unei influențe certe a culturii latine; asupra paternității dicționarului – un intelectual anonim din secolul al XVII-lea, care, „alături de alți învățați, traducători, prelucrători sau simpli copişti [...] a utilizat scrisul cu litere latine în manieră ortografică maghiară” (p.29). Modelul principal al primului dicționar românesc original trebuie să fi fost opera lui Albert Szenczi Molnar, *Lexicon latino-greco-hungaricum*.